

V dva chasa sled polunosht (po nashe vreme) me probudi zvynt na po-malkata kambana, koeto oznachavashe, che e vreme za noshtna sluzhba bozhija. Bjah legnal, bez da se syblicham, samo bjah sybul maratonkite, chiito vryzki edva uspjah da zavyrzha otново v pylната tymnina na bezlunnata nosht. Malko po-kysno se obadi napomnjashto i klepaloto, ili (kakto gyrcite go narichat) *simandro* – parche dyska, zakacheno s veriga na klon, po koeto se udrija s dyrven chuk; tezi udari izvikaha u men chuvstvo za vina, che zakysnjam, i izletjah ot stajata i se namerih v napylnо tymnija labirint ot koridori. Bezbroy pyti sym si ljagal v dva chasa prez noshtta, a chesto i mnogo po-kysno, v sivkavata zora, no ne se seshtam izobshto njakoga da sym se budil po tova vreme, i to v pylen mrak, v kojto, struvashe mi se, che dori i zvezdite bjaha zagaseni. Tytreh se prez neosvetenite koridori, opipvajki stenite, osvetjavajki pytja si ot vreme na vreme sys zapalkata *zippo*, chijto plamyk pareshe na prystite mi, slizah po dyrveni stylbi, tyrsejki otvorenata vrata edinstveno voden ot strujata svezh aromaten noshten vyzduh, kojto pronikvashe otnjakyde. Mozhe bi tova lutane v tymninata beshe oshte edno izpitanie: otkrija li pytja, tova shteshe da znachi, che sym prizvan da namerja cyrkvata, kojato naj-setne razpoznah samo po konturite j v nebeto i klatushkashtite se senki na kalugerite.

Glavnata cyrkva “Vyvedenie Bogorodichno” beshe slabo osvetena ot prashtjashti voshtenici. Namirah se, znachi, v samoto pulsirashto syrce na pravoslavieto – sred negovata naj-goljama svetinja. Izdignali sa ja predi pochti celi devet veka srybskijat vladetel Stefan Nemanja i negovijat sin Sava, kojto povikal bashta si da se prisyedini kym nego i da stane monah v Hilendar. Verojatno zaradi tova, che se porutila, edin vek po-

kysno, prez 1293 godina, srybskijat kral Milutin postrojava vyrhu osnovite j nova cyrkva, v kojato vgrazhda kato spomen za predshestvenicite, zapazenite naj-hubavi chasti ot ornamentite, izsecheni v kamyk. Stefan Nemanja, s monashesko ime Simeon, e pogreban v sarkofag, ot kojto nerealno, protiv vsjakakvi prirodni zakoni, raste stara loza, kojato pylzi po vynshnata stena na cyrkvata i vse oshte dava plod. Ima poverie, che zyrnata na tova grozde imat chudotvorno svojstvo: ako ot tjah hapnat bezdetni zheni, shte imat deca. Osven kladeneca na sveti Sava, i тази loza, izrasla ot kamennija grob, e oshte edno hilendarsko chudo.

Prochutijat protomajstor ot kraja na trinajseti vek, gyrkyt Georgi Marmara ot Solun, postroil cyrkvata, posvetena na vyvedenieto na Bogorodica v hrama, vyrhu osnova s formata na kryst, s pravilen kupol, izpolzvajki kato material tuhli s cvjat na pechena ohra, koito se reduvat s ivici sivkav kamyk. Tova, koeto izdava majstorstvoto na tozi stroitel e, razbira se, postiganeto na ogromna prostranstvenost, obgyrnata ot kamennija voal na pochti miniatjurnija hram. Tova vytreshno prostranstvo vse poveche se razshirjava, kolkoto po-dylgo chovek se namira v nego, dostigajki razmerite na bezkrajnostta, umnozheno ot ogledalata na dushata.

Syvsem neusetno i bez opovestjavane zapochna dylgoti noshtno bdenie s monotonnija zvuk na dva glasa, koito chetjaha molitvite, a tretii, kadifeni bariton, skrit ot kolonite i tymnina, im otgovarjashe s *Aliluja*... Sjakash tezi cherni senki, na koito samo ochite bleshtukat, ne se moljat, a syzercavat. Ne znaeh kolko prodylzhava, kak i kyde shte zavrshi тази bezkrajna molitva, izrichana poluglasno v prohladnata akustichna cyrkva – vremeto napylni e sprjano i sega pod tozi kupol bjaha vsichki – i myrtvite, i zhivite, syedineni vyv vechnostta. Dokato Gyrcija, Balkanite i cjala Evropa pieha, bludstvaha ili spjaha, vyrtejki se

v goreshkata nosht sys synishta, pylni s pohot, tezi hora se moleha za spasenie na dushite im, za celija greshen svjat, davajki otpor na Knjaza na tymninata. Molitvite im se slivaha v spotaen romon, kojto techeshe spokojno, kato nevidima reka, i v kojto se razpoznavaha samo otdelni izrecheni dumi – poveche kato melodija, otkolkoto kato poslanie, prekysvana samo ot otchetlivite *Aliluja* i *Amin*.

Potynal v тази magija, syzdavana ot smirenite choveshti glasove, prez glavata na onzi, kojto stoi v sjankata, minavat vsjakakvi misli, a v edin mig, sled dva-tri chasa stoene, vytreshnostta na cyrkvata zapochva da se izpylva s lica i mesta ot negovoto minalo, i tezi grozdove i ot zhivi, i ot otdavna izcheznali hora, spuskashti se prez dvanajsette tesni prozoreca na kubeto, izvirat ot kamennata mozajka v praznoto mjasto pred oltara, pylzjat po kolonite, zaemat praznite dyrveni stolove pokraj stenite na cyrkvata.

Ne znam tochno koga i v koj moment pred men ot oblaka tamjan zapochna da se kristalizira i izgrazhda, kamyk po kamyk, ot samo sebe si, bednata malka cyrkva v blizost da saraevskata Bashcharshija, sjakash idva, ot tymninata na vremeto, na poklonenie na тази, Bogorodichnata, po kojato veche devet veka se merjat vsichki pravoslavni hramove v mojata strana, vsichki manastiri i cyrkvi, kolkoto i golemi da sa te.